

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6017-12

meddelad i Stockholm den 29 januari 2014

KLAGANDE

Skatteverket
171 94 Solna

MOTPART

AA

Ombud: Advokat Katrin Troedsson och jur. kand. Therese Andersson
MAQS Law Firm Advokatbyrå AB
Box 11918
404 39 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 12 oktober 2012 i mål nr 3475-12, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Förlängning av preskriptionstid för skattefordringar

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och fastställer, med ändring av kammarrättens dom, förvaltningsrättens domslut.

BAKGRUND

AA är brittisk medborgare och bosatt i Schweiz. Han har svenska skatteskulder uppgående till 13 469 301 kronor, avseende tillkommande skatt för taxeringsåren 1994 och 1996. Beloppen förföll till betalning 2001 och skulle ha preskriberats

Dok.Id 142076

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
6017-12

den 31 december 2006. Genom lagakraftvunnen dom meddelad av Kammarrätten i Göteborg den 19 mars 2008 förlängdes preskriptionstiden till den 31 december 2011.

Skatteverket ansökte den 22 december 2011 hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att preskriptionstiden för de aktuella skattefordringarna skulle förlängas med ytterligare en femårsperiod. Förvaltningsrätten biföll ansökningen och förlängde preskriptionstiden t.o.m. den 31 december 2016.

I det nu överklagade avgörandet fann Kammarrätten i Stockholm däremot att förutsättningar saknades för en ytterligare förlängning av preskriptionstiden, mot bakgrund av omständigheterna i målet och den ledning förarbetena ger med avseende på begreppet ”påkallat från allmän synpunkt”. Kammarrätten upphävde således förvaltningsrättens dom och avslog Skatteverkets ansökan om ytterligare förlängning av preskriptionstiden.

YRKANDEN M.M.

Skatteverket yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut som förvaltningsrättens dom innehåller. Skatteverket anför bl.a. följande. AA har stadigvarande vistats utomlands under den tid fordringarna har varit överlämnade för indrivning. Sverige saknar handräckningsavtal med Schweiz och fordringarna uppgår till betydande belopp. De omständigheter och den nya bevisning som AA åberopat till ifrågasättande av riktigheten av de skatteskulder som nu är föremål för preskriptionsförlängning utgör inte sådana särskilda skäl enligt 7 § andra stycket lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m., SPL, som talar mot en förlängning. Riktigheten av skattebesluten i kammarrättens lagakraftvunna dom är inte föremål för prövning i detta mål. Av utredningen i målet framgår att AA har stora tillgångar i Storbritannien och Schweiz. AA har således haft möjlighet att göra rätt för sig men valt att inte göra detta, samtidigt som hans bosättning i Schweiz påtagligt försvårat det allmännas förutsättningar till indrivningsåtgärder. I en situation där någon som har tillgångar men inte vill göra rätt för sig stadigvarande vistas utomlands i ett land där det saknas möjligheter till effektiv indrivning, bör fråga vara om en sådan situation i vilken det får anses vara påkallat från allmän

Mål nr
6017-12

synpunkt med ytterligare förlängning av preskriptionstiden. Detta stämmer väl överens med det grundläggande syftet med preskriptionsförlängning att alla betalningsskyldiga ska kunna bli föremål för faktiska indrivningsåtgärder under i princip lika lång tid (prop. 1981/82:96 s. 35).

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Han är stadigvarande bosatt i Schweiz och har varit så sedan 1988. Han har varit skriven på sin nuvarande adress sedan 1999 och varken utlandsbosättningen eller adressen har varit okänd för de svenska myndigheterna. Hans utlandsflytt skedde redan 1983, flera år innan de angivna skatteskulderna uppstod. Det var omöjligt för honom att vid utflyttningstillfället känna till eller förutse den aktuella situationen. Hans utflyttning har således inte syftat till att sabotera eller annars försvåra för det allmänna. Det faktum att han är bosatt utomlands och att Sverige inte har slutit handräckningsavtal med Schweiz kan inte anses innebära att en andra förlängning är påkallad från allmän synpunkt och det kan inte heller storleken på skuldbeloppen. Vidare föreligger omständigheter kring underliggande skattemål som är exceptionella och som talar mot en andra förlängning av preskriptionstiden. Bevismaterial kan presenteras som otvetydigt visar att han aldrig mottagit de provisionsbetalningar som Skatteverket påstått. De olika processerna mot honom har pågått i över sjutton år och han närmar sig 70 år. Med hänsyn till detta och övriga omständigheter skulle ett medgivande av en andra förlängning av preskriptionstiden vara stötande.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Den rättsliga regleringen

Enligt lagen om preskription av skattefordringar m.m. får på Skatteverkets ansökan preskriptionstiden för en skattefordran under vissa förutsättningar förlängas mot den som svarar för betalning av fordringen (7 § första stycket). Det gäller bl.a. 1) om denne har överlåtit, undanskaffat eller upplåtit särskild rätt till egendom och det kan antas att han gjort detta för att försvåra det allmännas möjligheter att få betalt för fordringen, men också 2) om han har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig, eller 3) om han

Mål nr
6017-12

inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig samt det kan antas att han hållit sig undan. Preskriptionstiden får vidare förlängas 4) om den som svarar för betalningen av fordringen har stadigvarande vistats utomlands.

I 7 § andra stycket SPL föreskrivs att förlängning i de fall som avses i första stycket 2–4 får beslutas endast om de förhållanden som anges där har förelegat sedan fordringen överlämnats för indrivning och särskilda skäl inte talar mot en förlängning.

Av 8 § första stycket SPL framgår att preskriptionstiden vid tillämpning av 7 § ska förlängas till utgången av femte kalenderåret efter det då preskription annars skulle inträda. Enligt 8 § andra stycket får denna tid på förnyad ansökan förlängas med ytterligare fem år om det är påkallat från allmän synpunkt.

Lagens förarbeten

I den utredning som låg till grund för införandet av den aktuella lagen föreslogs att den ordinarie preskriptionstiden om fem år under vissa angivna förutsättningar skulle få förlängas genom särskilda beslut (SOU 1978:87 s.141 f. och 146). Varje sådant beslut skulle omfatta en fast förlängningsperiod om två år och den sammanlagda förlängningstiden skulle vara maximerad till tio år. Enligt utredningen skulle förlängning av preskriptionstiden i första hand fånga upp alla fall av s.k. indrivningssabotage. Som indrivningssabotage kunde också betecknas att någon som är betalningsansvarig för fordringen vistas utomlands och saknar utmättningsbara tillgångar i Sverige.

Regeringen ansåg – bl.a. med hänvisning till att det administrativa merarbetet ökar ju längre den totala indrivningstiden är – att den föreslagna förlängningsperioden om tio år utöver den ordinarie preskriptionstiden var tilltagen i överkant och stannade i stället för en total förlängningstid om fem år (prop. 1981/82:96 s. 32 f.). Beslutet om förlängning skulle redan från början avse hela förlängningstiden.

Mål nr
6017-12

Beträffande preskriptionsförlängning för den som stadigvarande vistats utomlands övervägde regeringen om det skulle krävas att det rörde sig om ett illojalt förfarande eller dylikt, men anslöt sig till utredningens ståndpunkt att en stadigvarande utlandsvistelse alltid borde kunna medföra en förlängning av preskriptionstiden (a. prop. s. 35). Som motivering angavs att en grundläggande målsättning med ett förlängningsinstitut borde vara att alla betalningsskyldiga ska kunna bli föremål för faktiska indrivningsåtgärder under i princip lika lång tid. Det ansågs emellertid självklart att förlängning inte generellt borde ske i alla utlandsvistelsefall. Om t.ex. den betalningsansvarige vistades på känd ort utomlands och det restförda medelsslaget omfattades av handräckningsavtal borde normalt undersökas möjligheten att genom handräckning ta egendomen i det främmande landet i anspråk. En förlängning borde aktualiseras först när egendom inte kan påträffas vare sig här i landet eller i annat land med utnyttjande av ingånget handräckningsavtal. Inte heller borde en förlängning komma i fråga beträffande ringa belopp. Regeringen föreslog således införandet av en spärregel som innebar att förlängning inte fick ske om särskilda skäl talade mot detta.

Vid utskottsbehandlingen kompletterades regeringens lagförslag med en möjlighet till en ytterligare förlängning av preskriptionstiden med fem år (SkU 1981/82:38 s. 22 f.). Utskottet ansåg det rimligt att myndigheterna i uppenbara sabotagefall och i andra situationer, där en gäldenär genom att hålla sig undan påtagligt försvårar det allmännas förutsättningar att bevaka sin fordran, skulle få möjlighet att under en längre tid än som föreslagits i propositionen verka för att det allmännas intressen så långt möjligt kunde tillgodoses. En förutsättning för en ytterligare förlängning borde vara att den var påkallad från allmän synpunkt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

AA har stadigvarande vistats utomlands under den tid skattefordringarna har varit överlämnade för indrivning. Han är bosatt i Schweiz och av utredningen i målet framgår att han har tillgångar där. Han har såvitt framkommit inte gjort några frivilliga inbetalningar sedan skatteskulderna förföll till betalning. Utmätning i svenska tillgångar har endast kunnat ske med begränsade belopp avseende

pensionsutbetalningar sedan 2011, samtidigt som de aktuella fordringarnas storlek är betydande.

Högsta förvaltningsdomstolen finner, i likhet med underinstanserna, att AA utlandsvistelse medför att de förutsättningar för förlängning av preskriptionstiden som anges i 7 § första stycket 4 SPL är uppfyllda och att det inte föreligger sådana särskilda skäl mot en förlängning som avses i 7 § andra stycket, bl.a. med beaktande av att Sverige saknar handräckningsavtal med Schweiz och att fordringarna inte heller avser ringa belopp. Riktigheten av de underliggande beskattningsbesluten, vilka har fastställts genom lagakraftvunnen dom, är inte föremål för prövning i detta mål. De omständigheter AA har åberopat i detta hänseende och vad han i övrigt anfört utgör inte särskilda skäl mot förlängning av preskriptionstiden.

Den fråga Högsta förvaltningsdomstolen därmed har att ta ställning till är om en ytterligare förlängning av preskriptionstiden är påkallad från allmän synpunkt i enlighet med 8 § andra stycket SPL.

Det grundläggande syftet med bestämmelserna om förlängning av preskriptionstid för skattefordringar har angetts vara att alla betalningsskyldiga ska kunna bli föremål för faktiska indrivningsåtgärder under i princip lika lång tid. De skilda meningar om längsta möjliga förlängning av den ordinarie preskriptionstiden som framkom under lagstiftningsarbetet kan således ytterst sägas ha rört frågan om efter vilken tid denna ambition inte längre rimligen bör upprätthållas, bl.a. med hänsyn till det administrativa merarbete som en förlängd preskriptionstid medför.

Riksdagen tog ställning för att preskriptionstiden efter en första förlängning skulle kunna förlängas med ytterligare fem år. Det ansågs, som tidigare redovisats, att en sådan andra förlängning borde kunna ske ”i uppenbara sabotagefall och i andra situationer, där en gäldenär genom att hålla sig undan påtagligt försvårar det allmännas förutsättningar att bevaka sin fordran”. Uttalandet ger vid handen att avsikten varit, liksom vad gäller ett första förlängningsbeslut, att träffa inte bara illojala förfaranden utan också andra fall där indrivning påtagligt försvåras.

Mål nr
6017-12

Den omständigheten att någon som står i skuld till det allmänna stadigvarande vistas i ett land med vilket Sverige saknar handräckningsavtal medför att det allmännas förutsättningar att bevaka sin fordran påtagligt försvåras utan att den betalningsskyldige behöver bedriva något aktivt indrivningssabotage. I en sådan situation, där det dessutom rör sig om fordringar av viss storlek, får det anses påkallat från allmän synpunkt att preskriptionstiden förlängs ytterligare.

Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att det i detta fall är påkallat från allmän synpunkt med en ytterligare förlängning av preskriptionstiden. Skatteverkets överklagande ska således bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Gustaf Sandström, Nils Dexe, Margit Knutsson och Elisabeth Rynning.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Martin Hamrin.